

Z ŽELATINY VYTIŠTĚNÁ loga dvou laboratoří, které materiály vyvíjely (pražské skupiny redoxní fotochemie Tomáše Slaniny a belgické skupiny polymerní chemie a biomateriálů Sandry van Vlierbergheové). Loga jsou dlouhá necelý milimetr, demonstrují tak možnost tisku s vysokým rozlišením.

V nedávno publikovaných článcích [1, 2, 3] jsme popsali nové přísady, které lze do akrylamidem modifikované želatiny dodat před 3D tiskem, aby zajistily, že implantáty zobrazovacími technikami uvidíme. Přísady se musely navrhovat pečlivě, protože nesmějí bránit 3D tisku ani měnit biologické vlastnosti materiálů a musejí být stabilní v čase.

První příměsí je kyselina 5-akrylamido-2,4,6-trijodoisofthalová, zkráceně AATIPA (obr. 2A). Jelikož obsahuje atomy jódu s vysokou molekulovou hmotností, dobře pohlcuje rentgenové záření a umožňuje zobrazit gely na rentgenu či výpočetní tomografii (CT; obr. 3A). Druhá příměs, (2,2-difluoroethyl)akrylamid, zkráceně DFEA (obr. 2B), obsahuje atomy fluoru s vhodnými vlastnostmi, takže ji lze sledovat na magnetické rezonanci (MRI) ve fluorovém modu (obr. 3B).

Implantáty jsme vložili do laboratorních myší, které je dobře tolerovaly. Implantáty bylo možno bez problémů pozorovat zobrazovacími metodami (obr. 4). Mohli jsme tak sledovat jejich postupnou degradaci (obr. 5). Postupně se vstřebaly a zčásti se přeměnily v tukovou tkáň.

V současnosti vytváříme zmíněnou paletu různých materiálů s rozdílnými degradačními časy. Chceme tím dosáhnout optimálního klinického výsledku pro vytváření odlišných tkání. Takové implantáty by mohly v budoucnu najít využití zejména v plastické a rekonstrukční chirurgii. ●

K dalšímu čtení...

- [1] Groborz O. et al.: ACS Applied Engineering Materials, 2024, DOI: 10.1021/acsaenm.3c00533.
- [2] Kolouchova K. et al.: Chemistry of Materials, 2024, DOI: 10.1021/acs.chemmater.3c03321.
- [3] Kolouchova K. et al.: Chemistry of Materials, 2023, DOI: 10.1021/acs.chemmater.3c01574.

komentář –

Názvoslovná sabotáž

„Obrovská ostuda, která nemá pamětníka.“ Kdyby klasik českého birdingu Jaroslav Klápště tužil, v jak bezprecedentní a bizarní kauzu se české ptačí názvosloví vyvine skoro třicet let poté, co takto komentoval jeho první ucelenou verzi...

text **TOMÁŠ GRIM**

RÁNO SE PROBUDÍTE a na Wikipedii, mapy.cz ani jinde už nebude Krkonoším kralovat Sněžka; Říp bude též přejmenovaný. Proč? Na Sněžce není trvale sníh a Říp řepu jen *nepřesně* připomíná, dostane se vám odpovědi. Směšné? Jistě, ale přesně takto zdůvodněná „náprava“ čerstvě postihla česká ptačí jména. V roce 2003 vyšlo názvosloví, jež mělo napravit první verzi (1994) pojmenování všech ptačích druhů světa česky. Jen zčásti úspěšně. „Zásadním záporem díla je ignorování zažitých původních českých názvů,“ psal tehdy Pavel Brandl (Vesmír 74, 228, 1995/4) a Jan Zrzavý tuto vpravdě obrozeneckou aktivitu komentoval: „Nemyslím si to, co by si čtenář měl myslet: že je čeština hrozně bohatý jazyk. Myslím si, že vzdělání Češi jsou blázni,“ (Vesmír 74, 227, 1995/4).

O dvacet let později zazní pobouřené hlasy, že názvosloví opět doznalo řady změn, aniž by o tom ale Názvoslovná komise České společnosti ornitologické (NK ČSO) kohokoli informovala. Rozvine se bouřlivá kauza zdokumentovaná celou sérií článků, které představují skvělý materiál pro *journal club* (tréninkový rozbor textů za účelem vzdělávání), rozsahem celosemestrální.¹ Pokusím se vypíchnout jen klíčové momenty.

PROČ NEMÁME „KOSU HNĚDOU“?

V listopadu 2023 podávám stížnost na Výbor ČSO, který má nad činností NK dohlížet a svou povinnost evidentně zanedbal. Jádrem stížnosti je „trvalá absence ochoty NK reflektovat kritiku a komunikovat veřejně a permanentní porušování pravidel, která si NK sama vytvořila“ (stabilita zavedených jmen). Rozporuji koncept „nejvýstižnějšího označení druhu“, kterým se komise ve svých zveřejněných pravidlech ohání, a ukazují, že „této jednorozměrné chiméry nelze v mnohorozměrném světě dosáhnout“. Kos černý je logikou NK jednoznačně

chybný název – většina kosů je hnědá (samice, mláďata, částečně mladí samci); proč tedy komise nepřejmenovala nevhodného kosa černého na kosa hnědou?

Mottem stížnosti je výzva: „Pokud existuje jeden jediný druhový název, který by mezi 11 000 druhů ptáků nešlo vylepšit, v jakémkoli jazyce, ať mi jej komise sdělí.“ Stále čekám. A budu čekat navěky: nevylepšitelného názvu samozřejmě nelze dosáhnout z principu. Proto nemá žádný smysl názvy dokola vylepšovat.

Výbor ČSO tvrdí, že se bude stížnosti zabývat. Časem se dotazují na stav řešení. Jsem upozorněn, že Výbor záležitost řeší a tuto informaci si mám nechat pro sebe. V kauze, kde se řeší netransparentnost, jde o příslib, který předznamenává, co se bude „dít“. V lednu vychází na Ekolistu znepokojený článek Lenky Harmáčkové, ředitelky ORNIS, jediného českého ornitologického muzea. V e-mailové „konferenci“ Výbor opět slibuje.

Vyvstává obudný rozměr celého problému. NK podloudně spáchala *sabotáž*: ve veřejných platformách BioLib, eBird i Wikipedie nechala bez jakékoli diskuse přepsat stovky zavedených názvů novými patvary, které nikomu nic neřeknou. Jak později uvedl správce BioLibu Ondřej Zicha, šlo o 1250 změn názvů a zavedení 660 nových jmen. A to NK zpracovala pouze polovinu z cca 11 000 ptačích druhů. A chystala se na zbývající.

PROSTĚ SE O TOM BAVIT NEBUDEME

Ozývající se odpůrců změn postupně přibývá. Proč vlastně NK tak tvrdohlavě lpí na prosazení změn, které nikdo nechce? Pokud kdokoli dělá cokoli navzdory odporu a odmítnutí ze strany toho, pro koho to

1) Kompletní chronologický přehled souvisejících článků najdete na autorově webu: <https://bit.ly/ptaciznázvosloví>. Klíčové odkazy také v online verzi tohoto článku.

2) Psáno začátkem srpna.

JEDEN PŘÍKLAD ZA VŠECHNY. Návoslovná komise ČSO konečně napravila zcela neúnosnou situaci a změnila zavedené a matoucí jméno lelek rudokrký (*Caprimulgus ruficollis*) za nesrovnatelně výstižnější lelek rezavokrký... Také se vám ulevilo? Podobně „opodstatněná“ byla drtivá většina „vylepšení“ z pera NK. Bez jakékoliv snahy konzultovat změny s uživatelskou veřejností komise tajně nechala přepsat zavedené názvy novými ve veřejných databázích. Zapomněla, že názvosloví není krásná literatura, v níž je dovoleno cokoliv, ale technický nástroj, v němž frivolnost nemá žádné místo. Snímek Tomáš Grim, www.tomasgrim.com (poblží Sevilly, Španělsko)

údajně dělá, je zjevné, že to dělá jen pro sebe. V dalším (dubnovém) článku proto vyjadřuji názor, že masivní změny zažitých názvů jsou jen sobeckým stavěním si pomníku malou skupinkou „pitvořivců“, kteří postrádají respekt vůči milionům uživatelů názvosloví a autoritativně až arogantně jim hážou klacky pod nohy.

Poprvé se do debaty zapojuje NK - ano, na žádny z předešlých článků NK veřejně ne-reagovala. Na Ekolistu publikovaná litanie čítající přes 7000 slov zahrnuje pouze tři podstatné položky: samochválu („tým naší NK [je] velmi konzervativní a umírněný“), zdůvodňování, které jméno nějakému druhu „sluší“ (důvody zcela irelevantní, uživatelé nová jména nechtějí; je tedy jedno, jestli jsou „vhodnější“) a sérii útoků ad hominem na „hlavního kritika“, kterého komise pro ptačí jména ani nejmenuje.

O izolaci a uzavření NK v bublině svědčí i skutečnost, že komise podle svého statutu „úzce spolupracuje s Faunistickou komisí ČSO“, ale jak v dalším článku na Ekolistu napsal člen Faunistické komise Martin Vavřík: „Naše připomínky však NK nijak nereflektovala. Později došlo jen k několika osobním kontaktům s předsedou FK a se mnou, které v podstatě nikam nevedly, nebo spíše vedly k vymezení a deklarování nezávislosti NK vůči FK. [...] Obě komise spolu nikdy nespolupracovaly.“

Do debaty se zapojují pobouření chovatelé, především papoušků, kterým NK přejmenovala téměř polovinu druhů. Ošetřovatelé navrhuji, aby členové NK museli z vlastní kapsy uhradit veškeré náklady, které by vznikly zbytečným přejmenováním - už jen výměna informačních tabulek v českých

zoo by šla do milionů. Podobně členové NK naivně ignorovali veškeré další dopady „vylepšování“ jmen: uvažovali jen přínos (přesnost jmen, která je ale drtivě většině uživatelů stejně „ukradená“) a úplně zapomněli na negativa (ochranářskou osvětu a materiály pro přejmenované druhy bychom museli hodit do koše a začít od nuly; museli bychom se učít dvojnásobek jmen a pro vyhledávání v literatuře si pamatovat, kdy byla zavedena, nebo hledat v každém zdroji totéž vícekrát; komunikační zmatek atd.). Ředitel pražské zoo Miroslav Bobek píše ironicky „Otevřený dopis předsedovi Návoslovné komise“, který jako tradičně zůstává ze strany předsedy NK Miroslava Čapka bez odpovědi.

NK později zveřejnila (dnes už nefunkční) online formulář, do něhož měli uživatelé zapisovat své připomínky k novému názvosloví. Komise zkrátka za zavedenými názvy zametla stopy a výchozím bodem debaty se měly stát nové názvy, což přesně vystihuje, jak NK (přesněji řečeno její předseda) vnímala své postavení.

Samozřejmě šlo o past: NK chtěla své oponenty dotlačit k tomu, aby diskutovali oprávněnost přejmenování stovek a tisíců papoušků, bažantů, kolibříků atd., jedno jméno po druhém, rok za rokem... Tím by NK názvoslovný skandál úspěšně zametla pod koberec. O vstřícných úmyslech svědčí i to, že o „zveřejnění“ formuláře nikdo veřejnost neinformoval - scéna jako z Douglase Adamse: Stížnostní formulář byl přece k dispozici na konci suterénní chodby na dně zamčené registračky, kterou vepali na zrušený záchod a na dveře dali ceduli „pozor, leopard“.

V souladu s tímto stylem řešení byla i jediná veřejná vyjádření zástupců ČSO.

Petr Voříšek pro Reflex řekl, že každý může používat názvy, jaké chce - trefná definice vzniklého chaosu, nikoli návrh řešení. A čirý alibismus a políček do tváře uživatelů: tím, že NK nechala přepsat zavedené názvy novými patvary, efektivně zlikvidovala možnost se domluvit. Po očekávatelně rozhořčené reakci uživatelů názvosloví a v době, kdy už komise neexistovala (viz dále), tento alibismus až surrealisticky zopakoval i ředitel ČSO Zdeněk Vermouzek pro Novinky.cz. Proč tedy vedení ČSO komisi vůbec zřídilo a tvrdohlavě ji krylo, místo aby zastupovalo zájmy veřejnosti, která toto vedení zvolila, zůstává záhadou.

KOMISE SKONČILA, CO BUDE DÁL?

Po další vlně nevole, článků a stížností podepsaných řadou institucí včetně Českého svazu chovatelů a Unie českých a slovenských zoologických zahrad, pak ČSO komisi 21. července zrušila. Důvody? Přesně ty, jež jsem uvedl ve své stížnosti, kterou Výbor *osm měsíců* jeho slovy „intenzivně řešil“.

Zrušení NK už ovšem bylo jen prázdné gesto - ani NK, ani jejího spolupachatele ČSO už stejně nikdo nebral jako seriózního partnera do další diskuse. Bohužel i mně jako „hlavnímu kritikovi“ došlo pozdě, že je zcela absurdní, aby jedna z mnoha zájmových skupin, a zdaleka ne ta největší, předepisovala milionům uživatelů, že mají zapomenout jména, která znají, a učít se jiná jen proto, že to někdo prostě chce.

Stanislav Chvapil, klasik české chovatelské scény, shrnuje postoj zainteresované veřejnosti (citují se svolením autora): „Zdůrazňuji, že nynější činnost v této věci je neopodstatněná, zbytečná a ztrátou času. Proti navrhovaným, mnohdy směšným a paskvilním názvům se zvedla velká vlna odporu. Snaha měnit vžitou českou nomenklaturu je nesmysl. Chovatelé papoušků by tato „nová“ pojmenování papoušcích taxonů nikdy nepřijali a nepoužívali.“

V tuto chvíli se z iniciativy Miroslava Bobka vedou jednání o vytvoření národní názvoslovné komise, kde budou zastoupeny všechny zájmové skupiny. Záštitu komise by měla převzít nikoli nekomunikující nevládní organizace, ale Akademie věd.

NK i ČSO přehledly klíčový fakt: drtivá většina uživatelů názvosloví nejsou ani ptačkaři, ani ornitologové. Už jen chovatelů papoušků je v ČR násobně více než členů ČSO - podle šéfredaktora časopisu Ararauna Jana Potůčka, který svými články podstatně přispěl k řešení problematické situace, je to kolem 30 000 lidí (ČSO má cca 7000 členů). Zásadní chyba bývalé NK byla velikášská představa, že názvosloví „patří“ ornitologům a lze si jej tedy monopolizovat. Naprostá většina uživatelů nejsou ornitologové a bude nutno to respektovat. ●